

+

Међуопштински историјски архив Чачак
Archives Intercommunales Historiques de Čačak
Господар Јованова 2, 32 000 Чачак,
тел. (032) 322-729, тел.факс (032) 342-860
email: arhivcacak@mts.rs ПИБ: 101113431

Број: 127/3

Датум: 14. март 2022.

На основу члана 45. став 1. алинеја 9. Статута Међуопштинског историјског архива за град Чачак и општине Горњи Милановац и Лучани, Управни одбор је према својој утврђеној надлежности, на седници одржаној дана 14. марта 2022. године, усвојио

ИЗВЕШТАЈ О РАДУ ЗА 2021. ГОДИНУ

Од оснивања Установа је носила називе: **Архивско средиште** од 1948. до 1955, **Градска државна архива** од 1955. до 1956, **Историјски архив** од 1956. до 1977, а следећа промена назива била је половином 1977. у **Међуопштински историјски архив за општине Чачак, Горњи Милановац и Лучани**. Последња измена извршена је 2011. на основу Закона о територијалној организацији Републике Србије¹, који је на снази од 29. 12. 2007. када је општина Чачак добила статус града. Садашњи назив установе је **Међуопштински историјски архив за град Чачак и општине Горњи Милановац и Лучани**.

Закони који регулишу рад Архива:

Закон о архивској грађи и архивској делатности (Сл. гласник РС бр. 6/2020, од 24. 1. 2020)

Закон о културним добрима (Сл. гласник РС 71/94) и Закон о култури (Сл. гласник РС 72/2009- примењује се од марта 2010), Закон о изменама и допунама Закона о култури(Сл.гласник РС, бр.47/2021, на снази од 18. маја 2021)

Закон о јавним службама (Сл. гласник РС 42/91, 71/94, 79/2005 – др. закон, 81/2005- испр. др. закона и 83/2005- испр. др. закона),

Закон о делатностима од посебног друштвеног интереса у култури (Сл. гласник РС 49/92) и

Закон о раду у државним органима (Сл. гласник РС 48/91 и 39/02).

Стручни рад заснива се на упутствима и препорукама Архивског већа при Архиву Србије.

Међуопштински историјски архив Чачак, у протеклој 2021. години, радио је на реализацији програмских задатака који су усвојени крајем 2020. године, а односили су се на област заштите архивске грађе и документарног материјала на подручју града Чачка и општина Горњи Милановац и Лучани.

У Архиву се током 2021. године радило на следећим пословима: заштити архивске грађе и регистратурског материјала ван Архива, пријему грађе и раду у депоу, сређивању и обради, снимању архивске грађе и сређивању фототеке, увођењу јединственог информационог система АРХИС, издавању уверења, раду са истраживачима и културно-просветно-пропагандној делатности.

КАДАР У АРХИВУ

У току 2021. године у Архиву је радило 15 стално запослених радника, и један на одређено време, који је примљен због повећаног обима посла за послове манипуланта у

¹ *Службени гласник Републике Србије* бр 127/07.

депоу. Од стално запослених, једанаест има положен стручни, архивистички течај. Једно лице има звање мајстора фотографије и међународно признато звање EFIAP.

Квалификациона структура стално запослених је:

- један има звање магистра тј. VII/2 степен
- шест радника са високом стручном спремом, - два са вишом,
- четири са средњом
- два КВ радника

ЗАШТИТА АРХИВСКЕ ГРАЂЕ И ДОКУМЕНТАРНОГ МАТЕРИЈАЛА ВАН АРХИВА

Међуопштински историјски архив у Чачку врши надзор у регистратурама на територији града Чачка и општина Горњи Милановац и Лучани. Европски стандарди захтевају да сва предузећа и корпорације која излазе на светско тржиште, морају имати добро сређену и класификовану архивску грађу.

У спровођењу успешне заштите архивске грађе ван архива, обавезе архива се реализују кроз вршење стручног надзора над ствараоцима архивске грађе у погледу евидентирања, класификовања, архивирања, чувања, стручног одржавања, одабирања архивске грађе и излучивања безвредног регистратурског материјала.² Унутар архива воде се одговарајуће евиденције о регистратурама (активним и пасивним), где се бележе све промене о ствараоцима грађе.

Основни циљ ове службе је сачувати архивску грађу данашњег времена која је често у опасности, првенствено због смештајног простора, стечаја фирми, необавештености запослених о вредности архивске грађе, недовољне стручности (радно место архивара).³ Од 2009. до 2021. Архив је организовао три семинара за архиваре из регистратура са подручја Чачка, Горњег Милановца и Лучана, да би током прошле године **вршио свакодневну обуку архивара** (како у Архиву, тако и на терену) због ступања на снагу новог Закона о архивској грађи и делатности. Организација, односно предавање и обука је првенствено везана за доношење општих правних аката правних лица као што су Правилник о канцеларијском и архивском пословању и Правилник о електронском документу, Листу категорија архивске грађе и безвредног документарног материјала, као и правилно вођење Архивске књиге, припреме документарног материјала за уништење. **Тренутно има 1625 ималаца и ствараца архивске грађе и документарног материјала на територији града и општина.** Служба заштите архивске грађе и документарног материјала ван архива вршила је поред обуке у току 2021:

² Законом о државним архивима из 1951. године архиви су добили право да врше контролу и дају стручна упутства о начину чувања и сређивања дефинисана заштита архивске грађе ван архива. Милић Петровић, „Заштита грађе ван Архива“, *Архивски преглед*, 2, Београд 1980, 37.

³ Године 1967. донет је Закон о архивској грађи и архивској служби у целини. Овим законом Архив Србије је добио матичну функцију са задатком да прати и проучава потребе и услове рада регионалних архива и да предлаже мере за унапређење архивске службе. Законом је заштићена сва архивска грађа и регистратурски материјал као потенцијални извор за архивску грађу, без обзира чији је и где се налази. Архивска грађа је проглашена за „споменик културе“ и обавезује њене имаоце и ствараоце да је у сређеном и пописаном стању предају надлежном архиву.

- Стручни надзор над архивирањем и стручним одабирањем архивске грађе у 23 регистратуре.

- Вођење Записника приликом преузимања архивске грађе и документарног материјала из четири регистратуре:

1. ОПШТИНСКА УПРАВА Горњи Милановац
2. ГРАДСКА УПРАВА –Чачак
3. ОПШТИНСКА УПРАВА -Лучани
4. МАН DILL по завршеном стечају

Преузето је и смештено у архивски депо о укупно 57,15 метар дужних архивске грађе и документарног материјала.

Током 2021. урађено је 11 Записника о излучивању и 11 Решења којим је одобрено уништавање документације којој је истекао рок, на основу којих је укупно излучено 1040,37 метара дужних.

Дата је сагласност на **једанаест** Листа категорија са роковима чувања :

1. ОШ Милан Благојевић Лучани
2. Прекршајни суд Горњи Милановац
3. ЈКП Горњи Милановац
4. ОШ Драгиша Мишовић Чачак
5. Бетоњерка д.о.о. Чачак
6. Стефан транс д о о Чачак
7. Болеро д о о Чачак
8. Sur Tec д о о Чачак
9. SNE Energy д о д Чачак
10. VIRTUAL CODE д о о Чачак
11. N& B GLOBAL доо Чачак

Достављена су четири мишљења Државном архиву Србије у вези уништења безвредног документарног материјала код ималаца и стваралаца архивске грађе и документарног материјала, које су у стварној надлежности матичног архива, и два извештаја Историјском архиву Београда.

1. Моравички округ
2. РФЗО филијала Чачак
3. Национална служба за запошљавање, филијала Чачак
4. ПТТ одељење у Чачку.
5. Електроват
6. Путеви Страбак

Целокупан посао Службе заштите архивске грађе и документарног материјала ван архива води архивски саветник Миломирка Аџић, дипломирани правник.

ПОСЛОВИ У ДЕПОУ

Године 1968. Архив је трајно смештен у делу зграде Старог начелства (која је подигнута 1875-1877).⁴ Вук Петронијевић, тадашњи директор, успео је да Историјски архив добије на трајно коришћење део зграде која је проглашена за културно добро 1974, а три године касније за културно добро од великог значаја (1977). У приземљу је депо са архивском грађом а на спрату – радне просторије, библиотека са читаоницом и фото-лабораторија. Најважније је да су услови које је нудила зграда били задовољавајући по архивистичким нормама : простор одређен за депо морао је да буде већи од површине 500 m², и да има два излаза : на главну улицу (Господар Јованову) и двориште зграде Старог начелства. Прилаз депоу одговара архивистичким нормама јер је у Градском дворишту, довољно простран за допремање архивске грађе или у случају ванредних услова за лакше извлачење архивских фондова.

Прве деценије 21. века донеле су проблем око смештаја преузете архивске грађе, предузећа у стечају, који решавамо куповином компакт полица, преуређењем подрума у депо (150 m²) и припремом да се изврши преуређење таванских просторија, како би две установе културе смештене у згради (Музеј и Архив) добили додатни простор.⁵ Захваљујући финансирању од стране Министарства културе купљене су покретне полице за архивски депо којима се најадекватније искоришћава простор и омогућава да депо прими дупло више архивске грађе, чиме се питање простора решава на једноставнији начин.⁶ Остале су два депоа 9 и 10 у којима су непокретне, металне полице, направили смо

⁴ Занимљиво да је почетак копања темеља, септембар 1875. овековечео један велики проналазак за црквену и друштвену историју Чачка, коју је у научним круговима пропратио наш познати историчар Стојан Новаковић. На дубини од 1,20 метара пронађена су три звона из 1454. Два са натписом – именом митрополита градачког Нићифора, на трећем је уцртан крст. Ови налази померели су време турског освајања ових крајева, посредним доказом да је Страцимирова задужбина, подигнута крајем 12. века, била митрополија средином 15. века. Стојан Новаковић, „Два прилога к српским старинама, и звона градачка“, *Гласник ученог друштва*, XLI, 1875, 353-356.

⁵ Град Чачак је од 2013. до 2017. за сређивање и опремање подрума депоа издвојио 3.000,000 динара. Прво су извршени грађевински радови, хидроизолација подрума депоа, кишна канализација, надстрешница, изливање подова отпорних на влагу и ватру, вентилациони систем хлађења и загревања, повезивање са видео надзором.

⁶ Године 2013 – Постављен је укупно десет покретних сегмената, од којих је сваки ширине 625 mm, висине 3 477 mm са шинама, дужине 4 145 mm; број нивоа по висини: седам поличних и један покривни, чиста висина поличног места 415 mm, носивост једне полице 180 кг континуалног оптерећења 345 x 1360 mm. Године 2014 – Постављено је укупно пет покретних сегмената, од којих је сваки ширине 625 mm, висине 3477 mm са шинама, дужине 4145 mm; број нивоа по висини: седам поличних и један покривни, чиста висина поличног места 415 mm, носивост једне полице 100 кг континуалног оптерећења 345 x 1360 mm. Године 2015 – Постављено је укупно осам покретних сегмената, од којих је сваки ширине 630 mm, висине 3 500 mm, дужине 4 145 mm; број нивоа по висини седам поличних и један покривни, колика којим се покрећу регали четири комада димензија 626 x 4 216, држачи колика –шине за простор, полични регали друге врсте-стабилни-полице за архивске кутије димензије 350 x 3 500 x x 355, n =8. Бочна лимена облога-држачи полица 630 x 3 500 ; бочна лимена облога - држачи полица 350 x 3 500, Монтажа старих полица осам метара n= седам, набавка и уградња неонског осветљења између сваке постојеће светиљке n= осам комада; регали су са стране затворени лименом облогом, покретни регали су на шинама, а покретање је на ручни погон окретање воланом. Сви метални делови су заштићени по стандардима за чување архивске грађе. Године 2016 – Постављено је шест покретних сегмената, сваки ширине 630mm, са седам поличних места и једним покривним. Један је дужине 4145mm а пет дужине 4295mm. Постављено је и три стабилна сегмента ширине 350mm, са седам поличних места и по једним покривним дужине 5505, 5055 и 4145mm. Регали су са спољне стране затворени лименом облогом, покретни су на шинама, а покретање је на ручни погон окретање воланом. Просторије од 158,88 m² у потпуности су опремљена покретним полицама које одговарају висини простора – полице су више него уобичајене. У току 2017. године уграђено је 224 дужинских метара неполичних полица. Набављен је један орман за смештај мапа, пројеката и карата и седам архивских

цртеж нове поставке покретних полица, као и ниво оптерећења који би био на метар квадратни.

Послови у депоу обухватају: пријем, смештај, издавање архивске грађе архивистима за сређивање и корисницима у читаоници, издавање уверења по захтевима грађана и микрофилмовање, вођење евиденције за целокупну архивску грађу. Архив преузима архивску грађу на основу законске доспелости, поклона, откупа, завештања и депозита. За архивску грађу чији је рок чувања – трајно, оперативно коришћење је 30 година од дана настанка, тада се предаје архиву. Због великог броја фирми које су отишле у стечај примљено је доста документарног материјала и архивске грађе која временски не би требало да буде у депоу, што је довело да су граничне године архивске грађе која се чува од 1813. до 2015.

Наведени фондови, делови фондова који су преузети током 2021. сређени су за коришћење и смештени у депо. Предстоје наредне фазе архивистичког сређивања. Редовно је на основу ове документације издавана архивска грађа и техничка документација истраживачима и другим корисницима.

Шеф Службе депоа је виши архивски помоћник I врсте, Зоран Маринковић, правник.

СРЕЂИВАЊЕ И ОБРАДА АРХИВСКЕ ГРАЂЕ

СРЕЂИВАЊЕ И ОБРАДА АРХИВСКЕ ГРАЂЕ један је од најважнијих и најсложенијих стручних послова у архивима. Послови сређивања садрже преко 80 радних операција. Рад у архивском депоу трајао је краће, због тешкоћа око набавке архивских кутија, због несташице лепенке. Регистратурски су сређивани новопримљени делови фондова, пописани и одложени у архивске кутије:

1. ОПШТИНСКА УПРАВА Горњи Милановац
2. ГРАДСКА УПРАВА –Чачак
3. ОПШТИНСКА УПРАВА - Лучани
4. МАН DILL по завршеном стечају

У току 2021. године архивистички су сређивани следећи фондови:

- Настављена је ревизија архивског фонда СО Горњи Милановац (1944 -). Архивистички сређени записници са седница Општинског већа (I – II) и Већа радних заједница СО (I - IV) из 1968. године, том приликом излучене су копије седничког материјала и одлука. Сређени су записници са СО ГМ одржаних у мандату од 1969. до 1974. године (I – XXIX) у укупној дужини од 0,55м. Овом приликом је излучено 0,65 м копија седничког материјала и одлука. Сређени су и записници са седница Општинског већа (I VIII) и Већа радних заједница (I – X) одржаних у истом мандату од 1969 до 1973.

ормана. Министарство културе и информисања је од 2013. до 2017. за опремање депоа чачанског архива издвојило 4.500,000 динара. Током 2018. захваљујући Конкурсу Министарства културе и информисања набавили смо металне полице за смештај карата и плаката као и 21 метални орман за смештај матичних књига и архивске грађе по канцеларијама архива.

У укупној дужини од 0,1 метар. Копије записника, седничког материјала, одлука и закључака су излучене. Уништене су копије седничког и документарног материјала записника са седница Комисија за кадровска питања, избор и именовања коме је истекао рок чувања. Урађена је фолијација и унутрашња листа за сваку архивску јединицу.

Током 2021. започео је рад на архивистичком сређивању грађе преузетог фонда у стечају Фабрике хартије и дрвењаче „Божо Томић“ (1932-2010). До сада је сређено: Нормативна акта (статути, правилници, пословници, самоуправни споразуми, појединачни и колективни уговори) једна кутија; књиге записника Радничког савета – четири кутије; Одлуке Радничког савета - шест кутија, Збор радних људи (књиге записника, записници, одлуке) - две кутије; књиге записника са седница Извршног одбора - једна; књиге записника са седница Комисије за радне односе, самоуправне радничке контроле, Комисије удруженог рада - једна кутија; Завршни рачуни и годишњи извештаји – пет кутија, Попис средстава и извора средстава, пописне листе основних средстава- једна кутија. Укупно 21 кутија.

Настављена је ревизија фонда СО Лучани (1947 -1983). После завршене ревизије који се односи на пројектну документацију (1949-1983) приватних и правних субјеката, повезивањем са раније преузетим направљен је нови попис власника, и настављен рад на новопреузетим годинама (1984- 1990).

Сређивање грађе, допуна и придруживање новопрстигле документације, са раније преузетим фондом СО Чачак (1968-1975) што подразумева нову обраду и поставку. Настављена је класификација, пописивање и паковање архивске грађе у кутије за наредне, новопреузете године од 1976. до 1986.

Регистратурски су сређени преузети и фондови А.Д. „Хладњача“ у стечају Чачак и Ветеринарска станица Чачак у стечају.

Урађени је сумарни инвентар за лични фонд Раденка Лазовића (смештен је у 25 архивске кутије -2,5м); и ради се сумарни инвентар фонда Драгана Суботића (фонд је смештен у 9 архивских кутија 0,9 м).

На сређивању архивске грађе раде архивски саветници: Зорица Матијевић, Горан Давидовић, Оливера Милосављевић, Лела Павловић, дипломирани историчари. Затим, виши архивист Марија Крњајић и архивист Мирослав Пурић, дипломирани историчари. Архивски помоћници: Душица Ружичић, Јасминка Кнежевић

Настављено је вођење и компјутерска обрада Регистра културних добара Архива, који води Горан Давидовић архивски саветник.

СНИМАЊЕ АРХИВСКЕ ГРАЂЕ, ФОТОТЕКА И АРХИС

Настављен је рад на редовним пословима у фотолабораторији Архива: снимању архивске грађе, вођењу фототеке збирке фотографија, техничком реализовању изложби, снимању промоција, предавања, рад на терену и фотокопирању архивских докумената за потребе установе, странака и истраживача. На поклон смо од ХАЛК БАНК добили корачну камеру за снимање на микрофилму (стара опрема је потпуно неупотребљива), два микрочитача, процесор и скенере, али је неопходно да набавимо драјвер за рад процесора,

Фототека – настављен је рад на трећем делу Збирке фото албума који је механички прегледан, очишћен, направљен попис албума, дат је опис фотографија у њима и нужне техничке карактеристике. Сви албуми су обрађени на исти начин, попис је у регистру под називом *Збирка фото албума* III део, коју чине 24 албума са 1039 фотографија. Овим је завршено формирање *Збирке фото албума Архива (I, II, III део)*

I део: 42 албума укупно 2067 фотографија

II део: 13 албума 617 фотографија:

III део: 27 албума 1039 фотографија

Збирку укупно чини 79 албума са 3723 фотографија

За фото документацију Архива снимљене су фотографије са разних догађаја које је организовао Архив:

Свакодневно су у Архиву одржавана предавања архиварима у оквиру Службе заштите архивске грађе и документарног материјала ван архива. Снимане су веће групе којима су држане стручне обуке и тако је настало 120 снимака.

Развој комуникација у Западном Поморављу – округли сто, разговор о доташњем истраживању, скенирању докумената. (мај месец 2021)

Научна конференција 29. и 30 јула 2021.

Са свих ових догађаја за фото-документацију Архива снимљено је и обрађено 180 фотографија, укупно 300

Сајт Архива: За потребе сајта Архива који се свакодневно ажурира, снимљено је, скенирано и обрађено 180 снимака који су били коришћени за благовремено обавештавање о свим догађајима у нашој установи..

Фотокопирање архивске грађе – Током целе године за потребе установе, истраживача и странака фотокопирана су докумената из архивске грађе, грађевинска пројектна документација, уверења о радном стажу, реституцији, укупно 12 100 фото копија.

Службу техничке заштите и фототеку архива води колега Зоран Милошевић, мајстор фотографије са највишим светским звањем Е(екселенција) FIAP.

АРХИС Процес дигитализације архивске грађе започео је 2021. преко матичне куће, Државног архива Србије⁷ и Министарства културе који су осмислили јединствени информациони систем АРХИС који је примењен је у свим архивима Србије и чини обавезни део рада запослених. Овај информациони систем за управљање документима усклађен је са стандардима и препорукама специјализованих међународних организација који омогућавају систематску контролу стварања, примања, евидентирања, архивирања и коришћења докумената. Израда јединственог софтверског решења је резултат остваривање дигитализације и успостављања е-управе која је законски већ заживела

⁷ Извештај Стручне комисије Архива Србије којим је утврђено (6. октобра 2020) да у згради Архива не постоји рачунарска мрежа, од 13 радних станица само је пет рачунара новије генерације. Током 2021. успешно је успостављена рачунарска мрежа (активне и пасивне компоненте) сви рачунари могу да приступе АРХИСУ, набављен је и мрежни уређај за рутирање саобраћаја кроз постојећу мрежу. У разговору са стручњацима Канцеларије за Ит и е- Управу, сугерисано је да се набаве управљиви рутери, остварена је веза са северима остварена путем оптичких влакана, Архив Србије се обратио Канцеларији за ИТ да повезивање оствари путем сервиса за оптику. Остало је да набавимо скенере за великих формате, као и баркод читаче и штампаче са потрошном опремом.

Правилником о ближим условима за дигитализацију културног наслеђа, а такође, усаглашена са Нацртом закона о архивској делатности и архивској грађи. Због преласка на оптички интернет у Архиву, тренутно је у фази усклађивање преко ТЕЛЕКОМА, који је задужен за мрежу и пренос података, још увек није прорадио систем.

За одржавање јединственог информационог система АРХИС задужени су: Мирослав Пурић, Зоран Маринковић, Миломирка Ацић, Горан Давидовић, Оливера Милосављевић, Јелена Каличанин, Зоран Милошевић, Марија Крњајић, Лела Павловић.

ИЗДАВАЧКА ДЕЛАТНОСТ

Објављен је зборник радова *Србија 1918; Ослобођење домовине, повратак ратника, живот у новој држави* у издању Међуопштинског историјског архива Чачак Instituta уа kulturne in spiminske študije, Ljubljana и Центра за историју Југославије и савремену националну историју Филозофског факултета у Београду. Радови са одржане научне конференције : Љубодраг Димић, Крај Великог рата у југословенско уједињење; Мира Радојевић, Демократију на искушењу (1919-19121); Александра Колаковић, Остварење југословенске идеје – поглед из Француске 1918. Године; Далибор Денда СРПСКИ ОФИЦИРСКИ КОР ИЗ 1918. ГОДИНЕ И ВОЈСКА КРАЉЕВИНЕ СХС/ЈУГОСЛАВИЈЕ; Миљан Милкић ФОРМИРАЊЕ ВЕРСКЕ СЛУЖБЕ У ВОЈСЦИ КРАЉЕВИНЕ СРБА, ХРВАТА И СЛОВЕНАЦА; Владан Виријевић, „ОТОМАНСКИ ДУГ“ ИЛИ „ЗАШТО КРАЉЕВИНА СРБА, ХРВАТА И СЛОВЕНАЦА НИЈЕ ПОТПИСАЛА МИРОВНЕ УГОВОРЕ У СЕВРУ (10.08. 1920.) И ЛОЗАНИ (24.07. 1923.)“; Јована Шаљић, ПОЛИТИЧКО ОРГАНИЗОВАЊЕ БОСАНСКОХЕРЦЕГОВАЧКИХ МУСЛИМАНА У ПОСЛЕРАТНОМ ЈУГОСЛОВЕНСКОМ ДРУШТВУ; Вацлав Штепанек, Т. Г. Масарик и настанак Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца; Драган П. Бакић, Матеја Мата Бошковић: прилог за биографију српског дипломате; Момчило Исић, МИЛОШ МОСКОВЉЕВИЋ, ПОВЕРЕНИК ВЛАДЕ КРАЉЕВИНЕ СРБИЈЕ У РУСИЈИ 1917-1918; Oto Luthar, UMIRUĆE SEĆANJE NA SLOVENAČKE DOBROVOLJCE U SRBIJI ZA VREME PRVOG SVETSKOG RATA; Љубодраг П. Ристић, СТРАНЦИ – СВЕДОЦИ СТРАДАЊА СРПСКОГ НАРОДА У ПРВОМ СВЕТСКОМ РАТУ; Дуња Душанић, КАКО ЧОВЕК ПЕВА ПОСЛЕ РАТА? ЛИК РАТНОГ ВЕТЕРАНА У МЕЂУРАТНОЈ СРПСКОЈ ПРОЗИ; Борис З. Милосављевић *Друштво после рата. Сенке великог успеха*; Ана Столић, „ЛАКШЕ ЈЕ НАШИ ‘ЗАШТИТНИКА’ НЕГО ЗАШТИТУ“. ПОСЛЕДИЦЕ ВЕЛИКОГ РАТА и *ДРУШТВО ЗА ЗАШТИТУ ДЕВОЈАКА*; Биљана Б. Вучетић, ОСВРТ НА РАД БОЛНИЦА АМЕРИЧКИХ ЖЕНА У СРБИЈИ И НАКОН ВЕЛИКОГ РАТА; Јелица Новаковић-Лопушина, ХОЛАНДСКА ПОРАТНА МЕДИЦИНСКА ПОМОЋ У СРБИЈИ. ИЗВЕШТАЈИ ДР Ј.Е. ЛИНЕМАНА (1919–1921); Мирослав Пурић, ЖИВОТ У ЧАЧАКУ ПОСЛЕ ВЕЛИКОГ РАТА; Драган Драшковић, КРАЉЕВАЧКИ КРАЈ ПОСЛЕ ОСЛОБОЂЕЊА 1918. ГОДИНЕ; Радивоје Бојовић НЕЗАВРШЕНА „ИСТОРИЈА 10. ПЕШАДИЈСКОГ ПУКА“ ЈОВАНА СТ. РИСТИЋА; Никола Баковић, БРОНЗА РАЗДОРА. ВОЈВОДА СТЕПА СТЕПАНОВИЋ У ЧАЧАНСКОЈ КУЛТУРИ СЕЋАЊА; Милош Тимотијевић, ВОЈНИЦИ, СМРТ И НАДГРОБНА ОБЕЛЕЖЈА : ПРИВАТНО СЕЋАЊЕ НА ВЕЛИКИ РАТ У ЗАПАДНОЈ СРБИЈИ.

У 2021. години из штампе је изашла књига др Добривоја Т. Јовановића (1923) *Мојих 97*. Импресивна монографија универзитетског професора, научног истраживача и аутора низа запажених стручних радова који је у два наврата боравио у нукларном институту у Саклеу, родом из Бељине. Писање монографије започео је 2011. пуну деценију писао је поглавља, преправљао их, допуњавао. Препоруку да се књига штампа дала су два књижевника Коста Димитријевић, и Радован М. Маринковић, навели су да је књига ... „Аутобиографско дело које по обиму и диметима има све одлике узорне монографије: родословне, историографске, философске и научне...“ Добривоје Јовановић описује свој живот од 1923. у родној Бељини, код Чачка, своје претке из старовлашке Добраче, рат и губитак чланова породице. Као свршени гимназијалац седам месеци био је секретар Општинског народног одбора за Општину паковраћку (која је обухватала шест села). Своју научничку каријеру започео је у Институту за нуклеарне науке у Винчи, Институту за аутоматiku и телекомуникације „Михајло Пупин“, наставио на Електронском факултету у Нишу и Саобраћајном факултету у Београду, из кога је, у звању редовног професора, отишао у пензију. Књига је написана на 636 страна, подељена, ако изузмемо предговор и поговор, на 31 поглавље, међу којима је и библиографија ауторових радова.

Трећа књига, аутора Милице Баковић, *Срце у души Био-библиографија др Снежане Бошковић*. Као књижевна врста историјска биографија се посебно развила у време римског царства, када је стварао један од водећих биографа, Местрије Плутарх (око 45 -125). Историчари се слажу да је „документарна тачност - задатак... биографа и његова обавеза“...чега се придржавала Милица Баковић у свом писању био-библиографије др Снежане Бошковић. Она је успела да „непристрасно и објективно“ (Sine ira et studio) досегне историјску истину поводом и кроз једног човека. Поетични назив био-библиографије *Срце у души* има у основи конструкцију која наводи да је размишљање о прошлости појединца сагледавање стварности која га окружује кроз три одреднице: човек, простор и време, почетак проучавања историје.

Из штампе је изашла и свеска саопштења са одржане конференције *Развој комуникација у Западном Поморављу. Правци истраживања, архивска грађа*. Пројекат *Развоја комуникација у Западном Поморављу* Министарство културе Републике Србије препознало је као пројекат од националног значаја, као први историографски подухват којим се стечена сазнања од средњег века до најновијих дана повезују са теренским истраживањем. Прикупљањем изјава, фотографија и докумената оживљава се култура сећања на развој комуникационих праваца, а стеченим искуствима из заједничког рада на пројекту младим истраживачима се преносе сазнања из прошлости (ученици Гимназије, са професором Милом Лекић), те они постају активни учесници у прикупљању архивске грађе на терену. Истовремено, и локална управа добија многа сазнања о свим врстама комуникација. Историографија постаје примењива наука: 1 приступом проблему кроз информационе и комуникационе технологије; 2. умрежавањем субјеката и ресурса академског сектора, сектора образовања и сектора управе, као и стварањем инфраструктуре знања. У свесци извода поред Увода, објављени су радови: Миломира Степића, *Западно Поморавље – географски предиспонирана карика попречног интегрисања Балкана. Дилеме просторног схватања и омеђавања Западног Поморавља;*

Владете Петровића, *Развој комуникација у Западном Поморављу у раном средњем веку*; Гордане Гарић Петровић, *Путеви у Западном Поморављу (16-18 век)*; Бојане Миљковић Катић, *Парадокс истраживања на примарној грађи комуникација економски периферних области*; Љубодрага П. Ристића, *Путописи странаца као путоказ у истраживањима саобраћајница Западног Поморавља*; Биљане Сикимић, *Трговачки путеви и микромиграције Бањаши у Западном Поморављу: теренско истраживање и документација*.

Издавачка делатности Архива започела је 1965. објављивањем књиге *Црно на бело*, у којој је приказан развој издавачке делатности и штампарства чачанског краја. Архив се појављује као издавач преко 130 наслова, међу којима су збирке докумената објављене 1968. *Чачак и Горњи Милановац* (две књиге) од 1815. до 1915. које је приредио др Бранко Перуничкић; три књиге *Турски катастарски пописи неких подручја западне Србије XV – XVI век* (1984-1986 - архиви Ужица, Краљева и Чачка) од Ахмета С. Аличића. То је архивска грађа чији се оригинали чувају у Ахиву Председништва Владе Републике Турске или у Националној библиотеци у Бечу а филмови и фотокопије у Оријенталном институту у Сарајеву.⁸ Још једно заједничко издање Историјског института Београд, архива у Краљеву и Чачку је књига др Андрије Веселиновића *Дубровачко мало веће о Србији(1415-1460)* која је изашла из штампе 1997.

Од 1984. Архив објављује часопис *Изворник* у коме се приређује изворна архивска грађа. Као један од издавача, Архив је заједно са Филозофским факултетима у Београду, Бањој Луци и Источном Сарајеву, објавио је седамнаест бројева *Старог српског архива* у склопу пројекта *Српска држава и друштво у изворима средњег века..* Редакцију овог јединственог часописа сачињавају професори Катедре за средњи век Филозофског факултета у Београду, који су и аутори. Сличних часописа нема много ни у развијеним европским земљама које су одавно издале своје средњовековне повеље. Часопис се бави средњовековним документима пре свега као историјским изворима, укључујући анализу и помоћне историјске науке – дипломатику, хронологију, сфрагистику, сигилографију. Од десетог броја *Стари српски архив* такође је увео нов начин приређивања историјских извора.

КОРИШЋЕЊЕ АРХИВСКЕ ГРАЂЕ

Протекле, 2021. због пандемије вируса Covid 19, грађу је, због ограниченог приступа користило много мање истраживача, њих 52. Највећи број корисника тражио је матичне књиге, због писања родослова и хроника места, као и фондове који пружају податке о привреди, пописе становништва. Истраживачи су архивску грађу користили за писање монографија, дипломских, матурских и семинарских радова.

⁸Сви пописи се односе на један век османске власти у Смедеревском санџаку (1476-1572).

У Архиву се 150 књига воде као стара и ретка публикација. Током 2021. у библиотеку Архива пристигло је куповином 72 књиге, разменом добијено 10 и поклоном 6, све су библиотечки обрађене.

Тренутно се ради на уношењу библиографских података стручних часописа, ради боље и лакше доступности. Библиотечки материјал користила су лица која су истраживала у Архиву. Познато је да се архивске библиотеке попуњавају књигама које прате архивску грађу која се чува.

Завршен је попис књига и пребачен у рачунар ради лакшег коришћења и претраге, тренутно има 6 300 наслова а 6487 књига. Серијских публикација - часописа 1267. Библиотеку води виши архивски помоћник Јелена Каличанин.

ИЗДАВАЊЕ УВЕРЕЊА

Током 2021. издато је 945 уверења из архивске грађе која се чува. Као и претходних година највећи број захтева односио се на податке о утврђеном стажу и зарадама радника чија су предузећа отишла у стечај. Те захтеве углавном упућује Регионална филијала пензијско инвалидског осигурања Чачак и испоставе у Лучанима и Горњем Милановцу, као филијале из Београда, Краљева, Лознице, Ваљева, ређе сами радници. То су М - 4 обрасци, пријаве – одјаве осигурања, уверења о бенефицираном радном стажу, зарада запослених и сви подаци који се тичу рада и радних односа запослених, повезивање радног стажа, тако и запослених у фирмама чија се архива налази на чувању после завршеног стечаја, и одласка у пензију. И даље се највише траже подаци о радном стажу радника који су радили у предузећима у стечају чија је архивска грађа преузета у депо Архива: Г.П. *Хидроградња* – Чачак, *Први октобар* – Чачак, *Технос* – Чачак, *Сточар* Чачак; *Партизан* – Чачак, Фабрика хартије „Божо Томић“ Чачак; *Исхрана* Чачак; *Хладњача* Чачак, *Ветеринарска станица* Чачак *Јелица* – Чачак, *Никола Тесла* – Чачак *Метал* – *Секо* Горњи Милановац, *Дечје новине* – *Горњи Милановац*; *Метал - Секо* – Горњи Милановац; Угоститељско предузеће „Шумадија“ Горњи Милановац; Индустијски комбинат Гуча; „Воћар“ Котража; *Слога* – Гуча. Број ових уверења је 624

На другом месту су захтеви који се односе на грађевинске предмете (пројекти, грађевинске и употребне дозволе). Издато је 141 копија грађевинских и употребних дозвола, за објекте у друштвеној и приватној својини.

Агенција за реституцију, судови и грађани и даље употпуњују документацију везану за реституцију и рехабилитацију, издато је 53 уверења на основу архивске грађе, на захтев појединаца, Вишег суда Чачак, Вишег суда Ужице, Вишег суда Београд, Ниша, Краљева, Новог Сада, Вишег суда Ваљево, Вишег суда Крагујевац, Агенције за реституцију. Уз издата уверења приложена је и копирана-оверена архивска грађа, укупно 285. За разлику од претходних година број издатих уверења је мањи, јер су законски рокови истекли.

Осталих уверења, из судске архиве, из матичних књига рођених, венчаних и умрлих са територије града и две општине (за период 1837-1917); потврде о завршеној школи и др. укупно 128, међу којима су и уверења на основу извода

Велики број странака се свакодневно лично или телефонским путем обрати за савет, често добију информацију где могу пронаћи документа која се не налазе у архиву. Одговорни за ову област архивске делатности: Јасминка Кнежевић, архивски помоћник и Саво Ковачевић, манипулант у депоу.

ИЗЛОЖБЕ, ПРОМОЦИЈЕ, КОНФЕРЕНЦИЈЕ

Због опасност од ширења вируса Covid 19, рад архивиста окренуо се у правцу истраживања и рада на писању научних радова и књига. Настављена је сарадња са Регионалним центром за таленте у Чачку, установама културе у Чачку, са Државним архивом Србије, са Институтом за савремену историју, са Музејом геноцида, Филозофским факултетом у Београду, Историјским институтом САНУ.

У оквиру наставка реализације пројекта *Развој комуникација у Западном Поморављу*, одржана је 21. маја обука и разговор са ученицима Гимназије трећег разреда, које је водила Мила Лекић, о раду, истраживању на терену. Обука је била и о начину правилног вођења разговора са актерима појединих догађаја. То је била припрема за одржавање научне конференције 30-31. јула *Развој комуникација у Западном Поморављу. истраживање, прикупљање, вредновање и дигитализација архивске грађе*. Учествовали су :Гордана ГАВРИЋ, *Археолошка баштина као сведочанство вишевековних комуникација*; др Владета ПЕТРОВИЋ, *Комуникације у Западном Поморављу од XIII до XV века*; др Гордана ГАРИЋ ПЕТРОВИЋ, *Путеви у Западном Поморављу, (16 – 18. век)*; др Биљана СИКИМИЋ, *Западно Поморавље: језичка факта о правцима досељавања*; др Бојана МИЉКОВИЋ КАТИЋ, *Поштански саобраћај Западног Поморавља у Кнежевини Србији*; др Љубодраг П. РИСТИЋ, *Утицај временских непогода на саобраћајнице Западног Поморавља*; Драган ДРАШКОВИЋ, *Саобраћајне прилике и неприлике у краљевачком крају*; Лела ПАВЛОВИЋ, *Развој саобраћајница у чачанском крају: према грађи објављеној у часопису „Изворник“*; др Светислав МАРКОВИЋ, *Увођење првог система брзе комуникације у Чачку и Ивањици*.

Од маја месеца су текле припреме на реализацији Међународног архивистичког саветовања „Нови Сад 2021“ чији је организатор Архивистичко друштво Србије, које је одржано од 6. до 8.октобра у Хотелу *Парк* у Новом Саду. Архив Војводине је био домаћин овогодишње конференције. Учествовали у организацији и присуствовали су чланови Колектива: Миломирка Аџић, Јелена Каличанин, Јасминка Кнежевић и Лела Павловић.

Као чланови редакције Мирослав Пурић и Лела Павловић, радили су на књизи, чији је издавач Дом културе Чачак *50 година Дома културе 1971-2021*. Горан Давидовић објавио је рад „Ратне жртве становништва Чачка и околине у агресији НАТО-а 1999 године“ у: *Годишњаку за истраживање жртава геноцида, 13-1*. У штампи је његов је коауторски рад за *Зборник радова Народног музеја Чачак „А Дерока младог капетана... Смрт и легенда капетана Јована Дерока“*.

ПРОЈЕКТИ

Век страдања

Пројекат *Век страдања* који је Архив започео 2014. настављен је и у 2021. години, показујући, да народи који поштује себе, који не заборављају своје жртве и патње за мир и

слободу, могу рачунати да их други признају и поштују. Нажалост, све цивилне и војне жртве са територије Града Чачка, Општина Горњи Милановац и Лучани ни до данас нису побројане и пописане. Ова поражавајућа чињеница покренула нас је да започнемо пројекат прављења јединствене базе података жртава са територије Града Чачка, Општина Г. Милановац и Лучани у 20. веку. Настављено је прикупљање података, о догађајима и учесницима Првог светског рата. На основу пробног узорка у школи у Заблаћу, са професором историје Данијелом Давидовић (крнули смо од те школе симболично јер је најстарији документ који се чува у Архиву из 1813. запис учитеља из Заблаћа који је заједно са ученицима пописао књиге манастира Сретење) показао да има докумената и фотографија код приватних лица који би нам уступањем да скенирамо и одмах вратимо власницима- створили базу података за пописе.

Почетак пројектних активности: 2014. година. Значајно је напоменути да се истовремено врши прикупљање података за све три етапе.

Прва етапа – Попис цивилних и војних жртава у току Балканских ратова и Првог светског рата 1912-1919;

Друга етапа – Попис настрадалих током Другог светског и грађанског рата (1941-1945. и након 1945);

Трећа етапа – Попис настрадалих током југословенског-грађанског рата (1991-1995) и НАТО агресије (1999).

У оквиру овог пројекта врши се прикупљање архивске грађе на терену за Први светски рат, период старог Чачка, о учесницима Равногорског покрета и злочинима комуниста након децембра 1944, врши преузимање архивске грађе истакнутих емиграната који су пореклом из чачанског краја и докумената и фотографија који су настали у ратовима 90-тих година 20. века.

Важан део пројекта односи се на презентацију наведених истраживања у виду посебних публикација, стварању јединствене базе података и организовању изложби, предавања и семинара. Тако су током 2021. у оквиру овог пројекта у архиву вршила дигитализација - снимање грађе која се односи за Други светски рат, допуњавање спискова настрадалих, истраживање конфискације имовине, истраживање о раду емигрантских организација.

Развој комуникација у Западном Поморављу, истраживање, прикупљање, вредновање и дигитализација архивске грађе.

Пројекат је подржало Министарство културе и информисања РС чији је носилац Међуопштински историјски архив Чачак. Под развојем комуникација подразумева се, пре свега, развој саобраћаја од првих караванских путева који су, углавном, коришћени за превоз робе и људи, до савремених саобраћајница средином 20. века. Истовремено са изградњом саобраћајница и техничким усавршавањем њихове изградње, развијала су се и усавршавала превозна средстава. Модернизација друштва у 19. веку је у Србију донела нове облике комуникација кроз усавршавање поштанског саобраћаја и увођење телеграфа и телефона.

Својим кључним географским положајем у Србији и на Балкану и, посебно, својом историјом, Западно Поморавље је увек привлачило пажњу домаћих и иностраних истраживача. Посебно је значајно укрштање комуникационих праваца Исток – Запад (долина Западне Мораве) и Север – Југ (долина Ибра као највеће притоке Западне Мораве), које је током читаве историје често било одлучујући фактор како у трговинским, тако и у ратним и миграторним кретањима те тиме одређивало развој и судбину Западне и Централне Србије, па и ширих балканских простора. Проучавање утицаја комуникационих праваца и њиховог историјског развоја на укупни државни и друштвени развој, у тематском, методолошком и организационом смислу, представља сасвим нови истраживачко-научни пројекат.

У сваком од ових случајева, прикупљање грађе значи прикупљање докумената насталих у комуникацији међу државним установама (закони, планирање и изградња саобраћајница и других комуникационих средстава – поште, телеграфа, телефона), у административној преписци појединаца са појединим надлештвима (кулук, учешће у изградњи, заузимање приватног земљишта планираног за саобраћајнице) као и у приватној преписци појединаца (писма, разгледнице, фотографије). Не смемо заборавити комуникацију на којој се заснива култура у сваком сегменту, која се одвија између стваралаца и публике, као и између самих уметника и установа, која повезује појединце, еснафске групе са друштвеном заједницом, политиком.

Циљ оваквог истраживања је да се створи корпус грађе који би омогућило објективно и исцрпно истраживање процеса од развоја саобраћаја и саобраћајница, као и развој модерних комуникација у Западном Поморављу. 1) одржано једнодневно саветовање на тему „Архивска грађа о развоју комуникација у Западном Поморављу: процене и могућности истраживања“ (2020); 2) архивска истраживања, евидентирање и прикупљање грађе из приватних збирки (2020/21); 3) архивска истраживања, евидентирање и прикупљање грађе из јавних институција(2020/21) ; 4) сумирање резултата и оцена постигнутог нивоа истраживања – дводневни округли сто (2021); 5. публиковања извода из саопштења (2021) ; 6. публиковање сумирања резултата (зборник радова 2022); 7. публиковање истраженог (зборник грађе 2023)

СТРУЧНА СРАДЊА И УНАПРЕЂЕЊЕ АРХИВСКЕ СТРУКЕ

Дуго очекивани Закон⁹, заживео је фебруара 2021. године. Од првог Закона из 1898. о оснивању Државног архива Србије, преко *Закона о државним архивима НР Србије* из 1951, када су архивска средишта прерасла у градске државне архиве, затим, *Закона о архивској грађи и архивској служби СРС* из 1967. и 1976. до *Закона о архивској грађи и архивској делатности*, сви су се бавили заштитом културног наслеђа и организацијом

⁹ Који је изгласан на Деветнаестом ванредном заседању у Једанаестом сазиву Народне скупштине Републике Србије, 24. јануара 2020, као кровни закон архивистичке службе и архивске делатности,

службе заштите. Од 75 чланова Закона, посредно ћемо навести само најважније који регулишу: организовање јединствене архивске мреже јавних, специјалних и приватних архива, чија је архивска грађа у власништву Републике Србије; целокупна архивска грађа која се чува у архивима и код приватних, физичких лица представља јединствени архивски фонд Републике Србије који је културно и национално благо светске баштине. Регулисана је и обавеза да се обезбеде финансијска средства за допуну архивског фонда Републике Србије, што је значајан доказ да ће се о архивској грађи бринути сви нивои власти, као обавеза свих регистратура да до априла доставе архивску књигу за претходну годину и повећање казних мера .

Током 2021. због недовољног одзива правних лица, било је неопходно да архивске установе које обављају јавну функцију, продуже рок за достављање правилника, листе и архивске књиге, док је истовремено вршена обука архивара. Са територије Чачка, Горњег Милановца и Лучана, обучено је кроз појединачна или организована предавања приближно 500 полазника. До краја децембра 2021. пристигло је више од 1.000 нових правних лица, ималаца и стваралаца архивске грађе, чији су подаци компјутерски обрађени.

Године 2019. за председника Извршног одбора Архивистичког друштва Србије, изабрана је Лела Павловић, чиме је Архив активно укључен у рад еснафског удружења. Други представник чачанског архива у Скупштини је Зорица Матијевић, архивски саветник. Горан Давидовић, архивски саветник, је члан Редакцију *Архивског гласника*, Информативног билтена Архивистичког друштва Србије, припремљен је за штампу 16 број/2021). Колегиница, Оливера Милосављевић, магистар историје, архивски саветник, од 2011. члан је Редакције „Водича кроз архивску грађу Србије.“ Током 2018. била је члан уже Редакције која је радила на изради Водича Историјског архива Пирот. Постављена је за члана Редакције у ужем саставу за Водич кроз архивску грађу архива у Зајечару, а потврђено је и њено чланство у редакцијама у ужем саставу за водиче архива у Ужицу и Смедереву.

Током 2021. интензиван је рад Архивистичког друштва Србије и сарадња са Државним архивом Србије, уз сагласност директора др Мирослава Перишића. Радна група за заштиту архивске грађе ван архива АДС и Матична служба ДАС одржали су састанак 26. априла 2021. на коме су размотране новине у Закону у погледу права и обавеза стваралаца/ималаца архивске грађе и документарног материјала, права и обавеза јавног архива и у том смислу односа између архива и стваралаца односно ималаца архивске грађе, као и уједначавање рада свих спољних служби архива у Србији. На првом састанку се расправљало о усаглашавању свих аката по којима треба да поступају спољне службе у вршењу својих задатака на заштити архивске грађе код стваралаца или ималаца, преко огледних примера образаца и модела аката везаних за излучивање и уништење безвредног документарног материјала, уз напомену да је вођење архивске књиге- обавеза свих правних лица. Учествовали су Миломирка Аџић, члан Радне групе и Лела Павловић. Други, проширен састанак Радне групе за заштиту архивске грађе ван архива АДС, и представника Државног архива Србије, и архива Србије одржан је у Историјском архиву у Смедереву 17. децембра 2021. Поред предлога за уједначавање праксе, предложене су

одређене ставке за измену и допуну Закона о архивској грађи и архивској делатности, што је достављено Министарству културе и информисања РС. Крајњи циљ је међусобно усаглашавања и стандардизације рада на заштити архивске грађе ван архива у архивској мрежи Србије који су иницирали чланови АДС, уз сагласност и сарадњу Матичне службе Државног архива Србије.

У периоду од 6. до 8. октобра 2021. је одржано Међународно архивистичко саветовање „Нови Сад 2021“ под слоганом *АРХИВИ – ПРОШЛОСТ КОЈА ТРАЈЕ*. Архивистичко друштво Србије са Државним архивом Србије, Архивом Војводине и Међуопштинским историјским архивом Чачак, као партнерима, под покровитељством Министарства културе и информисања РС, по пети пут организовало је конференцију на којој серазматрала архивистичка теорија и праксу у оквиру расписаних тема: *Нова архивска стварност, 2. Архивске зграде и архивска грађа - садашњост и будућности 3. Извори за повесницу*. Током три сесије учесници су могли да чују 24 рада из теме историјски извори и 15 из архивистике, аутора из Србије, Републике Српске, Босне и Херцеговине, Хрватске. Директор Архива Војводине је прихватио да буде не само домаћин, него и један од покровитеља, заједно са Министарством културе и информисања РС. На свечаности отварања у име Министарства културе и информисања присуствовао је шеф Кабинета госпође Маје Гојковић, Потпредседнице Владе и министарке културе, господин Бранислав Маричић, који је званично отворио конференцију.

Промотивним филмом о Архиву Војводине, званично је почела свечана церемонија. Скупу се после тога обратио директор Архива Војводине, др Небојша Кузмановић. После њега поздравни говор одражали су: Лела Павловић, председница АДС, Славица Соломун у име Државног архива Србије, бројни гости, мр Сејдалија Гушић, председник Друштва архивских радника Федерације БиХ, Душан Поповић, председник Удружења архивских радника Републике Српске, Стјепан Прутки, из Државног архива Вуковара, Иво Орешковић, у име Хрватског архивистичког друштва, директор Архива Босне и Херцеговине, госпођа Данијела Мрда; у име Словеначког архивског друштва госпођа Александра Павшич – Милост из Покрајинског архива у Новој Горици.

Поред колега који су говорили о сарадњи и значају саветовања били су присутни председница Друштва архивских радника Војводине, госпођа Љубица Будаћ, директори и колеге учесници из Архива Војводине, Историјског архива Града Новог Сада, Државног архива Србије, Архива Југославије, историјских архива Ниша, Краљева, Крушевца, Ужица, Зајечара, Кикинде, Београда, Врања, Панчева, Зрењанина, Пожаревца, Архива Шумадије-Крагујевац, Чачка., Суботице, Сремске Митровице, Лесковца, Војног архива Србије, Архива Брчко дистрикта (БиХ); Архива Босне и Херцеговине, Државног архива у Вуковару, Осијеку, Дубровнику, Хисторијског архива Сарајева, Архива Републике Српске, Архива Федерације БиХ, Архива из Нове Горице. У радном делу учествовали су историчари, научни радници из Института за савремену историју, Института за новију историју Србије и Филолошког факултета Универзитета у Београду и Филозофског факултета Свеучилишта у Загребу. Тако учимо једни од других и сазнајемо много више него што бисмо да остајемо у својим уско стручним истраживањима. Са нама су били и

наши први сарадници на терену, представници регистратура, који су учествовали у реализацији радионице. Као дугогодишњи пријатељи Саветовања са нама су били : *Тревис д.о.о. Београд* и *Digital Archiving Solutions ДАРС д.о.о. Београд* и *Металсистеми Крагујевац*.

Настављена је сарадња са Центром за визуелно истраживање „Круг“, Туристичком организацијо Чачка, на организацији Калиграфске радионице у Овчар Бањи. Ова идеја има посебан значај за архивску делатност, јер обнавља појам лепог писања у времену доминације софтверске технологије. Калиграфска радионица коју воде Ана Богићевић, професор одељења Уметничке школе у Чачку и мр Лазар Димитријевић, професор ФИЛУМ Крагујевац, почела је са радом 2014. У току досадашњег рада учествовали су студенти Факултета уметности и средње уметничке школе у Чачку као и неколико заинтересованих учесника за ову врсту делатности. Аутор пројекта је Божидар Плазанић, који реализује Центар за визуелно истраживање „Круг“ а у оквиру годишњег програма ТОЧ која овом делатношћу поред већ наведених разлога, жели и да употпуни своју туристичку понуду и да у наслеђе остави значајан фонд, који се чува у Међуопштинском историјском архиву Чачак. Радионице су биле посвећене песницима и њиховом стваралаштву: Владиславу Петковићу Дису, Васку Попи и др.

Сарадња са медијима: *Чачанским гласом*, ТВ Галаксијом; Телемарком, ТВ ЛАВ електронским медијима – ОЗОН ПРЕСОМ, Гласом западне Србије настављена је током 2021. године. Такође, редовно је ажурирана званична интернет страница архива, фејсбук страница преко којих обавештавали јавност о нашем раду.

Законом о архивској грађи и архивској делатности предвиђена је обавеза сваког архива не само да преузима архивску грађу у законском року, него и да откупљује архивска документа и фотографије и тако попуњава фонд који чува. Поред редовног преузимања откупили смо: оригинална документа из времена немачког Рајха, 1939. о плановима за бомбардовање градова Краљевине Југославије, што доказује да су њихови преговори односно споразум од 25. марта био само куповина времена. Откупили смо и оригиналне разгледнице старог Чачка, Гуче, Ариља, Ивањице, Атомске и Овчар Бање; документа из Бруснице, Горњег Милановца, Чачка (1860- 1945); телеграм из 1882. о ухваћеним хајдучима (Чеда Грујовић и Рисим Станојевић); дописне војничке карте из балканских ратова 1913; радна исправа Милована Нешића из 1902; више писама из Глазгова (у Чачак стигле у периоду од 1922. до 1928); оригиналне фотографије (пчеларски курс у Заблаћу, прослава у кафани, гимназијалци у свечаној сали); потрошачке карте Градског НОО Чачак; тапија др Живка Ерића лекара из Чачка, 1933; оверени преписи сведочанства Гимназије из Чачка 1920; сведочанства о завршеној Поштанско-телеграфској школи у Београду 1921. и војничке исправе из 1927. којим попуњавамо Збирку поколна и откупа који Архив чува.

ОПРЕМА И РАДОВИ

Успешно су завршени радови на увођењу прве фазе раног откривања пожара, аспирационог система ране детекције, финансијским средствима Министарства културе РС. Да бисмо правилно могли да користимо систем ране детекције пожара, неопходно је било извршити обнављање и осавремењивање видео надзора у депоу, подруму – депоу, дворишту, финансијска средства је обезбедила локална самоуправа. Током 2021. настављена је и завршена трећа и четврта фаза (финансијска средства су обезбеђивана три године) чиме је завршена уградња опреме и материјала за повезивање са грејно/расхладном мрежом, топлотне пумпе FERROLI ваздух/ вода RVL-IPLUS у ходнику депоа, и двома канцеларијима у приземљу.

Град Чачак је урадио пројектну документацију реконструкције таванског простора за конкурс Министарства културе РС намењен локалним самоуправама „Градови у фокусу“. Године 2019. добијена су средства у износу од 16.000.000,00 динара која су уложена у реконструкцију таванског простора зграде Старог начелства. Извршено је препокривање крова, замењени су олуци. Завршени су радови на фасади зграде која од 1977. није сређивана,

Током 2021. омогућен је прелазак на оптички интернет, међутим, Телеком и Канцеларија ИТ нису успешно завршили потребно прилагођавање тако да касни активно укључење у примени информационог система АРХИС.

Протеклих година, тако и 2021. рађени су редовни годишњи прегледи и инспекцијске контроле, детаљна контрола гасне, електро и противпожарне инсталације и документације, на основу које је инспектор ЗОП-а извршио технички преглед и констатовао исправност гасне, електро и противпожарне инсталације, исправност свих нормативних аката и издао Решење о потпуној безбедности установе што нам је доказ да смо у потпуности извршили техничку меру заштите архива и архивске грађе као културног добра, зграде и докумената. Наложене мере заштите од пожара у Архиву су у потпуности остварене захваљујући лицу које је задужено, Зоран Милошевић има положен испит.

ДИРЕКТОР АРХИВА

Лела Павловић